

izvirno znanstveno delo
prejeto: 1999-10-28

UDK 811.163.6'282(497.4 Istra):58

ROMANSKE IZPOSOJENKE V BOTANIČNI TERMINOLOGIJ SLOVENSKE ISTRE

Rada COSSUTTA

Visoka šola modernih jezikov za tolmače in prevajalce, SSLMIT, IT-34132 Trst, Via Filzi 14

POVZETEK

Prispevek obravnava primere romanskih izposojenk, ki pripadajo različnim plastem in so del gradiva, zbranega za doktorsko nalogo v letih 1988-90. Številni romanizmi pričajo o stalnih mesebojnih stikih prebivalstva, tako da je pojav interference eden najvidnejših še danes.

Ključne besede: istrskoslovenski govori, botanična poimenovanja, romanizmi

PRESTITI ROMANZI NELLA TERMINOLOGIA BOTANICA DELL'ISTRIA SLOVENA

SINTESI

Lo studio presenta gli esempi di prestiti romanzi, appartenenti a strati diversi, che fanno parte del materiale raccolto nell'ambito di un dottorato di ricerca negli anni 1988-90. Le numerose parole di derivazione romanza testimoniano i continui contatti fra la popolazione, cosicché il fenomeno dell'interferenza è uno dei più evidenti ancora tuttoggi.

Parole chiave: dialetti istro-sloveni, denominazioni botaniche, prestiti romanzi

V letih 1988-90 sem pod vodstvom prof. Logarja in prof. Crevatina, v okviru svoje doktorske naloge, zbrala v Slovenski Istri obsežno narečno gradivo, ki obravnava poljedelsko in vinogradniško terminologijo. Terenske raziskave sem izvedla v 10 raziskovalnih točkah, in sicer: 1. Malija, 2. Padna, 3. Krkavče, 4. Gažon, 5. Šmarje 6. Koštabona, 7. Pomjan, 8. Boršt, 9. Marezige, 10. Trebeše.

Pri raziskavi sem uporabila različne vprašalnice, in sicer ALI, ASLEF in SLA, in tako zbrala približno 10.000

besed, ki jasno kažejo na razslojenost besedja Slovenske Istre. Njihova etimološka razčlemba potrjuje obstoj šestih plasti, in sicer latinske, furlanske, beneške, istrskoitalijanske in tržaškoitalijanske, ki večkrat sovpadata, ter italijanske. Romanski vplivi so zelo pogosti na področju botaničnih poimenovanj, zlasti za mediteransko sadno drevje, sadje, zelenjavo in dišavne rastline, kar je razvidno iz naslednjih romanskih izposojenk, ki jih etimološko utemeljujem s pomočjo različnih virov.

** Znak označuje dodatek rom. sufiksa na slov. osnovo.

248. ČIČERKA; cece; Q. ALI 3787:

a) - 3. 'páčok; 5. 'pəçɔ

Istr. slov. izraz, ki ga lahko primerjamo tudi z istr.slov. (Boršt) pečèk 'Cicer arietinum' (Plet. II 17), je mogoče deformirana oblika trž.it. in istr.it. (Koper, Piran, Motovun) bot. piziol 'čičerka' (GDDT 476; Rosamani 803); prim. tudi istopomensko istr.it. (Koper, Izola, Poreč, Bale, Pula) pisiol (Cernecca 84; Rosamani 798; Semi 277 v pomenu 'leča'; Vascotto 216); mugl. písóul (DDM 122; Rosamani 798), bizj. pizol (Domini 346), furl. pizzól / pizzól (NP 772); padov. pezzolo, valsug. pizzolo, ver. in rover. pizzól (Prati EV 127), belun. pl. pezióí, beneč. pezzòlo 'čičerka (rastlina)' (Boerio 501). Verjetno iz trent. osnove piz 'pečka; meča; mandelj' (Prati ibid.).

b) - 4. 'čęče; 7. 'čęče; 10. 'čęče

Direktno prevzeto iz knj.it. bot. céce 'čičerka', ki ni izpričano v nobenem ben. dialektu in izhaja iz lat. cicer 'id.', ki je prešlo tudi v slov. (DEI II 834; DELI 1, 221; REW 1900).

250. ENDIVIJA; indivia; Q. ALI 3791:

a) - 1. in'divja; 2. in'divja; 3. sə'látá in'divjâ; 4. sə'lâ-ta in'divja; 5. 'divjâ sə'látâ; 6. sə'lata in'divja; 7. in'divja; 8. sə'lâta in'divja; 10. sə'lâta in'divja

Istr.slov. izraz je izposojen iz trž.it. in istr.it. (Bale, Buje) indivia 'endivija (Cichorum endivia)' (GDDT 303; Cernecca 55; Rosamani 492), ki je beseda širšega ben. območja, ki se je nato razširila po vsej Italiji: prim. beneč., padov., ver. indívia, valsug., ver. andívia (Boerio 338; Durante 232; Prati EV 84), trent. andívia / andíbia (Prati ibid.; Ricci 14), trž.it. star. andívia (GDDT 28), mugl. andívia (DDM 4), bizj. indivia (Domini 575), furl. indívie (NP 444), knj.it. indívia, ki je prešlo tudi v slov. in sbh. endívija (Bezljaj I 125; Skok I 492). Zadnji vir je sgrg. entybi (izgovorjeno endivi) oz. pozno gr. entybion egipčanskega porekla (DEI III 2005).

b) - 3. sə'látâ in'divjâ; 4. sə'lâta in'divja; 5. 'divjâ sə'látâ; 6. sə'lata in'divja; 8. sə'lâta in'divja; 10. sə'lâta in'divja (za eti. gl. vpr. 345)

251. KOCEN (PRI ZELJU); gambo del cavolo; Q. ALI 3792:

a) - 7. 'čękií ot 'kávula (za eti. gl. vpr. 348a)

b) - 10. s'täblo od vər'zɔte (za eti. gl. vpr. 349)

252. ZELJNATA GLAVA; palla del cavolo; Q. ALI 3793:

a) - 7. ɣ'láva ot 'kávula (za eti. gl. vpr. 348a)

b) - 10. ɣ'láva od vər'zɔte (za eti. gl. vpr. 349)

253. ATRIPLEX HORTENSE; spinacione; Q. ALI 3794:

6. špi'naca; 8. špi'nâca 'divja; 9. špi'nâcâ; 10. špi'nâca 'divja

Prevzeto iz trž.it. in istr.it. bot. (večinoma pl.) (Kanfanar, Reka) spinaze 'špinača' (GDDT 666; Rosamani 1073; Samani 183). Prim. variante: istr.it. (Koper, Izola, Buje, Milje, Piran, Vodnjan) spinase (Rosamani ibid.; Vascotto 296) in (Bale, Pula, Rovinj) spinasi (Cernecca 107; Rosamani ibid.); furl. spinàze (NP 1092). Tudi v ostalem delu Veneta se vrstijo ženske in moške množinske oblike: prim. ben. (tudi beneč.) spinazzi (Boerio 691; Durante 563) / ben. spinàsse (Durate ibid.) / ben. spinazze (Prati EV 175), od koder izhaja tudi slov. špináča (Mende RLS 114; Plet. II 642). Sem spada tudi knj.it. spinace / spinacio, srlat. spinaciu(m), iz perz. aspanāh s posredovanjem arab. isbināh z dodatkom sufiksa -accio (DEI V 3592; DELI 5, 1253).

254. ARTIČOKA; carciofo; Q. ALI 3795:

a) - 7. kər'čɔfo

Ta slov.istr. izraz je mogoče uskladiti le s knj.it. carciòfo 'artičoka', ki se je razvil iz arab. haršūf 'divja artičoka' (DEI I 759; DELI 1, 205; REW 4060). V vseh ben. dialektih (vključno trž.it. in istr.it.) je namreč izpričan le izraz articiòco, iz prov. archichaut neznanega arab. porekla (Prati EV 6).

b) - 1. rədi'čɔkolo; 2. arti'čɔko; 5. ardi'čɔko

Istr.slov. bot. izraz (z varianto rədi'čɔkolo z značilno metatezo začetnega zloga), kateremu ustreza istopomensko knj. slov. artičōka (Plet. I 6), je prevzet iz trž.it. in istr.it. (Piran) articioco 'artičoka' (GDDT 38; Rosamani 40) / (Bale) ardicioco (Rosamani 35), ki je beseda širšega ben. areala in izhaja iz prov. archichaut neznanega arab. porekla (Prati EV 6).

c) - 3. arti'čɔk; 4. ərti'čɔk; 6. arti'čɔk; 9. arti'čɔk

Sprejeto iz furl. oz. terg. articiòc (NP 21; Rosamani 40). Za eti. gl. vpr. 254b.

255. SPODNJI OKROGLI DEL ARTIČOKE; girello, fondo del carciofo; Q. ALI 3796:

a) - 7. kər'čɔfo (za eti. gl. vpr. 254a)

b) - 1. 'sərce od rədi'čɔkolo; 2. arti'čɔko; 5. ardi'čɔko (za eti. gl. vpr. 254b)

256. SADIKA ARTIČOKE; carduccio; Q. ALI 3797:

a) - 7. kər'čɔfo (za eti. gl. vpr. 254a)

b) - 1. rədi'čɔkolo; 2. arti'čɔko; 5. ardi'čɔko (za eti. gl. vpr. 254b)

c) - 3. arti'čɔk; 4. ərti'čɔk; 6. arti'čɔk; 9. arti'čɔk (za eti. gl. vpr. 254c)

257. META; menta gentile; Q. ALI 3800:

a) - 1. 'męta; 2. 'męnta; 3. 'mentã; 4. 'męnta; 5. 'męntã; 6. 'menta; 7. 'męnta; 10. 'męnta

Izposojeno iz istr.it. bot. menta 'meta' (Rosamani 618), kateremu ustreza tudi istopomensko knj.it. in pandial.it. męnta: prim. beneč. menta (Boerio 410 d.), furl. męnte (NP 591; FPF I 64). Izhajati je treba iz lat. męnta, ki se je razvilo iz gr. minthē, neznanega, verjetno mediteranskega izvora (Bezljaj II 180 pod geslom męta; DEI IV 2424 d.; REW 5504).

b) - 8. 'meta

Istr.slov. izraz, kateremu ustreza istopomensko slov. męta (Bezljaj II 180), je stara rom. izposojenka (za eti. gl. vpr. 257a).

258. MAJARON; maggiorana; Q. ALI 3802:

1. mǎjǎ'rũn; 2. mǎjǎ'rũn; 3. mǎjǎ'rũn; 4. mǎjǎ'rũn; 5. mǎjǎ'rũn; 6. mǎjǎ'rũn; 7. mǎjǎ'rũn; 8. mǎjǎ'rũn; 9. mǎjǎ'rũn; 10. mǎjǎ'rũn

Istr.slov. izraz, kateremu ustreza istopomensko knj. slov. majaron, je stara rom. izposojenka iz poznolat. maiorana, od koder izhaja tudi knj.it. maggiorana. Izhodišče je gr. amárakon (lat. amarācum), izposojeno iz nekega starejšega mediteransko indijskega vira (Bezljaj II 161; REW 398).

259. KADULJA, ŽAJBELJ; salvia comune; Q. ALI 3803:

- 1. 'savja; 2. 'savje; 3. 'sojǎ; 4. 'sǎvje; 5. 'sǎvjǎ; 6. 'sovjje; 7. 'sǎvjǎ; 8. 'sǎvoje; 9. 'sǎvojje; 10. 'sǎvoje

Navedene slov.istr. variante izhajajo iz istr.it. bot. (Izola, Bale, Rovinj, Vodnjan) sǎvia 'kadulja (Salvia pratensis in Salvia officinalis)' (Cernecca 95; Prati EV 152; Rosamani 938; Vascotto 253); prim. tudi belun. sǎvia 'Salvia officinalis' (Tomasi 166), beneč., trž.it., mugl., istr.it. (Reka) salvia 'id.' (Boerio 596; GDDT 548; Rosamani 921; DDM 140), furl. sǎlvie 'id.' (FPF II 195; NP 922), knj.it. sǎlvia 'id.'. Iz lat. sǎlvia(m), to pa iz lat. sǎlvus, verjetno zaradi zdravilnih lastnosti rastline (DEI V 3326; DELI 5, 1124; REW 7558).

260. REDKEV; radice, ravello; Q. ALI 3804:

a) - 1. rava'nei (pl.); 2. rava'nei (pl.); 4. rǎvǎ'nej (pl.)

Izraz je prevzet iz trž.it. in istr.it. (Bale, Poreč, Izola) bot. ravanèl, pl. ravanèi 'redkev' (GDDT 513; Cernecca 90; Rosamani 862; Vascotto 232). Prim. tudi istopomensko: istr. it. (Rovinj) ravaníel (Rosamani ibid.), mugl. ravanél (DDM 132), furl. ravanèl (NP 855), ben. ravanèlo, rover. ravanèl (Prati EV 141), knj.it. ravanèllo, iz lat. * raphanèlla, to pa iz lat. raphānus, kateremu ustreza it. rǎfano / sev.it. rǎvano (DEI V 3212; DELI 4, 1036; REW 7050, 7051).

b) - 10. s'lǎtka rǎ'bęta (za eti. gl. vpr. 269)

261. VODNA KREŠA; nasturzio; Q. ALI 3805:

a) - 1. 'rukla; 2. 'ryklǎ; 3. 'rykjǎ; 4. 'rynkǎ; 5. 'ryklǎ; 6. 'ryklǎ; 7. 'ryklǎ; 8. 'rukǎ; 9. 'ryklǎ; 10. 'rykja

Slov.istr. izraz (s številnimi variantami), ki ga lahko primerjamo tudi s slov. (Št. Peter pri Gorici) rúkulja 'eruca sativa; sisymbium officinale' (Mende RLS 107; Plet. II 443) in kraš. rykla / rukla / runkla / rukula (SDLA-Ts 545), je s posredovanjem trž.it. in istr.it. bot. (Koper, Izola, Piran, Labin, Poreč, Reka, V. Lošinj) rucola 'Brassica eruca' (Rosamani 903; Vascotto 243) prevzet iz knj.it. (tudi lomb.) rucola, ki je dem. oblika st.it. ruca; iz lat. erūca 'gosenica' negotovega porekla (DEI 4, 1109). Prim. tudi beneč. in ben.dalm. rùcola (Boerio 587; Miotto 172), bizj. rùcula (Domini 386), furl. rùcule (NP 903) in mugl. rúkula (DDM 138).

b)**- 7. piz'dǎnkola

Čeprav je osnovni del istr.slov. izraza nedvomno sl. porekla, je vsekakor zaradi prevzema rom. sufiksa -onkola / -unkula tim. 'povratni konj' ('cavallo di ritorno'), ki je prešel tudi v kraš. narečje, a ni več v rabi v trž. in istr.it. govorih, iz katerih je verjetno izšel.

263. TANACETUM VULGARE; tanaceto; Q. ALI 3808:

4. mǎndǎr'jarka; 6. mǎndǎr'jarka

Izhodišče za istr.slov. izraz, ki ga lahko primerjamo tudi s slov. (Goriška okolica) mandrijêrica (Bezljaj II 165; Plet. I 549) / mandrijânca 'Matricaria chamomilla' (Bezljaj ibid.), kar je dalo trž.it. mandrianza 'motovilec' (GDDT 354) s tipičnim epentetičnim -n, je furl. mǎdríarie 'Chrysanthemum Parthenium Bernh.' (NP 546). Zadnji vir je poznolat. mǎtrícǎria (herba), ki je sorodno osnovi matrícǎlis (DEI III 2391; REW 5416), iz katere izhaja tudi mugl. mǎdrigála/ mǎdregála 'kamilica' (DDM 89).

264. ROŽMARIN; rosmarino; Q. ALI 3809:

1. 'rožmaren; 2. 'ruožmarǎn; 3. 'rožmaren; 4. 'rožmarin; 5. 'rožmǎn; 6. rožma'rin; 7. 'rožmarin; 8. rožma'rin; 9. rožma'rin; 10. rožma'rin

Istr.slov. bot. izraz (s tipičnim notr. preskokom akcenta), kateremu ustreza tudi istopomensko knj. slov. rožmarin (Plet. II 441) in knj.it. bot. rosmarino, izhaja iz lat. rōs marīnum ali rosmarīnus 'morska rosa' (DEI V 3285; DELI 4, 1106).

266. SLADKI JANEŽ (PIMPINELLA ANISUM); anice; Q. ALI 3812:

4. 'aniče; 5. 'ǎniče; 7. 'aniče

Istr.slov. izraz je tipični italijanizem: iz knj.it. ànice 'sladki janež; Pimpinella anisum L.' (DEI I 209; DELI 1, 55), to pa iz lat. anīsum, katerega zadnje izhodišče je gr. ānīson / ānēson. Prim. tudi istopomensko trž.it. àniče

/ àniço / àniçi / àgneço (GDDT 30), istr.it. (Poreč) àniçi (Rosamani 27) / (Koper, Pula, V. Lošinj) àgniçi Rosamani 9), mugl. ànis (DDM 4), furl. ànis (DESF I 74) in bizj. àni çe/ àniço (Domini 14).

267. VINSKA RUTA; ruta; Q. ALI 3814:

1. 'ruda; 2. 'ruda; 3. 'rydâ; 4. 'ryda; 5. 'rydâ; 6. 'ruda; 7. 'ruda; 8. 'ruda; 9. 'rudâ; 10. 'ruda

Izposojeno iz trž.it. in istr.it. (Koper, Piran, Oprtalj) bot. ruda 'vinska ruta' (GDDT 537; Rosamani 904; Semi 284; Vascotto 243). Isti izraz zasledimo tudi v polez., belun., trev. in ben.dalm. (Bernardi 359; Durante 437; Miotto 173; Prati EV 148) poleg vič., padov., beneč. variante rua (Boerio 586; Durante 436; Prati ibid.) in valsug., ver. in rover. variante ruta, kar priča o treh fazah, v katerih je ta izraz prodril v ben. rabo (Prati ibid.). Prim. tudi istega pomena furl. rûde (NP 903) in knj. it. ruta (DEI V 3299), vse iz iz lat. rûta 'id.', verjetno iz gr. rhytê 'grenka blagodišeča rastlina; ruta' (REW 7470).

268. POR; porro; Q. ALI 3815:

1. 'pør; 2. 'puør; 3. 'pør; 4. 'pør; 5. 'pør; 6. 'pør; 7. 'pør; 8. 'pør; 9. 'pør; 10. 'pÿär

Istr.slov. bot. izraz, kateremu ustreza istopomensko knj.slov. pör (Plet. II 156), je stara rom. izposojenka: iz lat. pörum 'id.', prim knj.it. pörro 'id.' (DEI 4, 958; REW 6670).

269. RDEČA PESA (jedilna); barbabetola rossa; Q. ALI 3816:

a) - 2. ər'bɛta; 3. rə'bɛtâ (pl.); 5. rə'bɛtâ; 6. ər'bɛte (pl.); 7. rə'bɛte (pl.); 10. r'jâva rə'bɛta

Istr.slov. izraz, ki ima tudi varianto z metatezo začetnega zloga podobno kot kraš. ərbeta / rəbeta (SDLA-Ts 546), je prevzet iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Reka, Pula) (pogosto tudi v pl.) erbeta 'rdeča pesa' (GDDT 218; Rosamani 342; Samani 64; Vascotto 104), ki ga lahko primerjamo tudi z beneč. erbèta 'pesa' (Boerio 254), trev. pl. erbéte 'pese' (Bernardi 191), ben.dalm. erbèta 'pesa' (Miotto 77), furl. erbíte (pl. erbètis) 'rdeča pesa' (DESF II 660; NP 280), milan. pl. erbete. Navedeni izrazi, ki so na pol učeni, so nastali po haplogiji iz *herbabeta, ki je lat. naziv za Beto vulgaris (GDDT ibid; REW 1064).

b)- 4. ar'bɛte (pl.)

Istr.slov. varianta (za eti. gl. vpr. 269a) je prevzeta iz trž. it. in istr.it. (Koper, Oprtalj) arbeta 'rdeča pesa' (GDDT 34; Rosamani 34), ki je sorodno s kjož. arbeta 'redkev' (GDDT ibid.), furl. arbète (NP 17), bol. arbet, 'Beta vulgaris' (REW 1064).

273. KISLA PAPRIKA; peperone; Q. ALI 3820:

a) - 1. pəvə'rɔn; 2. pəvə'rɔn; 4. pəvə'rɔn; 7. pepe'rɔn; 8. peve'rɔn; 9. peve'ruɔn; 10. peve'rɔn

Izposojeno iz trž.it. in istr.it. (Bale, Koper, Veliki Lošinj) bot. peveron 'kisla paprika; Capsicum annum' (GDDT 457; Cernecca 82; Rosamani 774; Samani 130; Semi 276). Prim. tudi istopomensko mugl. peverón (DDM 119), dalm.ben. peveròn (Miotto 152), belun. peverón (Tomasi 142), ben. (tudi beneč.) pevarón (Boerio 500; Durante 374), bizj. pevaron (Domini 336) in furl. pevaròn (NP 743), knj.it. peperóne (za eti. gl. vpr. 273c).

b) - 5. pavə'rɔn

Prevzeto iz istr.it. variante (Bale, Vodnjan) paveron 'kisla paprika' (Rosamani 751); za eti. gl. vpr. 273 c.

c) - 6. pepe'rɔn

Direktno sprejeto iz knj.it. peperóne, ki naj bi se po Cortellazu zaradi pikantnega okusa, ki spominja na poprovega, navezoval na lat. piper, -eris s pozno izvedenko piperīnu(m) (lāpidem) 'ognjeniški lahnjak' (DEI 4, 904 d. pod geslom pépe). Različnega mnenja je Battisti-Alessio, ki trdi, da je it. peperóne tosk. prikrojitev piem. pevrùn, iz frc. poivron (DEI IV 2843).

274. JAJČEVEC; melanzana; Q. ALI 3822:

1. mərən'cana; 2. mərən'cana; 3. mərən'cân; 4. mərən'cân; 5. mərən'cân; 6. mərən'cân; 7. mərən'cân; 8. mərən'can; 9. mərən'cân; 10. mərən'cân

Istr.slov. izraz (z varianto moškega spola) je prevzet iz trž.it. in istr.it. (sicer nelokaliziranega) bot. maranzana 'jajčevец' (GDDT 358; Rosamani 589). Tipična ben.-istr. (tudi trž.it.) oblika, izpričana tudi v knj.it., je melanzana (Boerio 409; GDDT 372; Rosamani 615), prim. tudi trž.it.arh. malanzana (GDDT 349), ben. pl. melansane (Durante 295), trev. meansàna (Bernardi 282), furl. melanzàne (NP 587), slov. melancána (Bezljaj II 176); vse izposojeno iz knj.it. melanzana, kar je preko arab. bā dingan sprejeto iz perz. bādingān, ki je bilo naivno interpretirano kot mele insane 'nezdrava jabolka', od koder izvira tudi it. istopomenski izraz petronciano (DEI IV 2410; REW 876). Neznani je razlog za rotacizem oblike maranzana: mogoče pod vplivom tipa petronciano (toda tu je r sekundaren) ali posledica regularnega fonetičnega razvoja nekega matronciana, ki je vsekakor nastal na podlagi petronciano; še najbolj verjetna hipoteza pa je, da je to rezultat križanja med melanzana in amara 'grenka' (GDDT 372).

276. BUČA (RASTLINA); pianta di zucca; Q. ALI 3824:

a) - 1. tə'γiča; 2. tə'γiča; 3. tə'γičâ; 4. tə'γiča; 5. tə'γičâ; 6. tə'γiča; 7. tə'γiča; 8. tə'γiča; 10. tə'γiča

Istr.slov. izraz, ki ga lahko primerjamo le s kraš. te'gīča 'Cucurbita lagenaria' (Plet. II 658), je izveden z do-

datkom sufiksa -iča iz trž. it. in istr.it. (Koper, Buje, Poreč, Labin, V. Lošinj) tega 'strok (boba, fižola, graha)' (GDDT 727; Rosamani 1144; Semi 296), ki je beseda enakega pomena v rabi na vsem ben. območju: prim. vič., padov., beneč., ver., belun. tega (Boerio 739; Durante 614; Prati EV 187; Tomasi 197), mugl. * tiéga (DDM 169), furl. tégia (NP 1180). Enako kot it. tèca iz lat. thēca 'nožnica', to pa iz gr. thēkē 'etui; skrinjica' (DEI V 3736; DELI 5, 1319 d.; REW 8699).

b)- 1. məl'nɛra; 4. mər'nɛra

Čeprav ne zasledimo nikjer pomenskega razvoja kot v slov., je istr.slov. izraz zaradi podobnosti jedilne buče z melono verjetno izposojen iz trž.it. in istr.it. (Motovun) melonera 'nasad melon' (GDDT 372; Rosamani 616), ki je beseda širšega ben. areala izvedena iz melon 'melona' (za eti. gl. vpr. 366b).

277. BUČKA; zucchini; Q. ALI 2018:

1. cu'keta; 2. cu'kɛta; 3. cu'kɛtã; 4. cu'kɛta; 5. cu'kɛtã; 6. cu'kɛta; 7. cu'kɛta; 8. cu'kɛta; 9. cu'kiɛtã; 10. cu'kɛta

Izposojeno iz trž.it. bot. dem. zucheta 'bučka' (GDDT 823; Rosamani 1271), ki je izraz širšega ben. areala: prim. ben. (tudi beneč.) zucheta (Boerio 823; Durante 668), belun. zukét (Tomasi 216), istr.it. (Izola) suchéta (Vascotto 308), bizj. zucheta (Domini 559), furl. zuchète (NP 1322), vse dem. oblike ben. zuca 'buča' (Prati EV 210 d.), iz katerega se je razvilo tudi kraš. cúka 'Cucurbita pepo' (Bezljaj I 68; Mende RLS 53). Izvor besede ostaja nepojasnjen, saj je neprepričljiva hipoteza o izvoru iz lat. cūcūtia z aferezo začetnega zloga in metatezo ostalih dveh (GDDT ibid.; Prati ibid.).

283. NEŠPLJA (DREVO); nespolo; Q. ALI 3831:

a) - 1. 'nešpola; 2. 'niešpola; 3. 'nešpolã; 5. 'nešpolã; 6. 'nešpola; 7. 'nešpolã; 8. 'nešpola; 9. 'niešpolã

Istr.slov. izraz, ki z obliko ženskega spola označuje bodisi drevo kot sad (gl. vpr. 344), je prevzet iz istr.it. (Koper, Buje, Poreč, Kanfanar, V. Lošinj, Reka, Bale) bot. nèspola 'nešplja (sad)' (Cernecka 72; Rosamani 679). Prim.: beneč. nèspola (Boerio 440), furl. gnèspul (NP 391), knj. it. nèspola (DEI IV 2575) istega pomena. Vse iz lat. mēspīlus 'nešplja', po disimilaciji * nēspīlus, to pa iz gr. mēspilon neznanega izvora (Bezljaj II 220 pod geslom nēšplja; DEI ibid.; REW 5540).

284. VIŠNJA (DREVO); visciolo; Q. ALI 3832:

a) - 1. 'višula; 2. 'višula; 5. 'višulã; 7. 'višule (pl.); 8. 'višula

Prevzeto iz bizj. bot. vīssula (Domini 540; Rosamani 1229) oz. mugl. vīsula (DDM 182), furl. vīssule (NP 1284), ki označujejo 'višnjo' kot sad, toda posplošitev istega izraza tudi za 'drevo' je tipični istr.slov. pojav,

prim. tudi trž. slov. (Korošci) višula istega pomena (SDLA-Ts 550). Za eti. gl. vpr. 284b.

b) - 4. 'višola; 9. 'višolã

Sprejeto iz trž.it. in istr.it. (Koper) bot. vīssola (GDDT 788; Semi 301) oz. istr. it. (Koper, Motovun, Poreč, Piran, Labin) vīssola (Rosamani 1229), ki označuje sicer 'višnjo' le kot sad in je beseda razširjena na vsem ben. območju: prim. vič., padov., polez., beneč., belun., ver., rover. vīssola (Boerio 797; Durante 650; Prati EV 201), ben.dalm. vīssola (Miotto 220) istega pomena. Sem spada tudi knj.it. vīsciola 'id.', ki predstavlja pravi etimološki problem. Možni etimološki razlagi sta dve: ali iz stvn. wishila (n. Weichsel) 'id.' (DEI V 4066 d.; DELI 5, 1443; Prati ibid.) ali po Cortelazzovem mnenju iz gr. byssinos (pozna izgovorjava vīssinos) 'škrlaten', pl.n. byssina: rastlina naj bi se namreč razširila iz Male Azije, kar še bolj utemeljuje drugo hipotezo (DEI ibid.; REW 1433).

285. ČEŠNJA (DREVO); ciliegio; Q. ALI 3833:

1. čə'rešnja; 2. č'riɛšnja; 3. čə'rešnja; 4. čə'rešnja; 5. čə'rešnja; 6. čə'rešnja; 7. čə'rešnja; 8. čə'rešnja; 9. čə'riɛšnja; 10. č'rešnja

Istr.slov. bot. izraz, kateremu ustreza istopomensko slov. črešnja / češnja, je verjetno rom. porekla: iz lat. cerasus 'id.' oz. vulg.lat. cerēsia 'id.', katerega vir je gr. kērasos (Bezljaj I 88; REW 1823; Rocchi 1823).

288. MARELICA (DREVO); albicocco; Q. ALI 3835:

- 1. mərə'ɔ'lina / ɣərme'liɲa - 2. rəmə'liɲa; 3. rəmə'liɲa; 4. rəmə'liɲa; 5. rəmə'liɲa; 6. romə'liɲa / rəmə'liɲa; 7. rumə'liɲa; 8. roma'liɲa; 9. roma'liɲa; 10. 'dərvo od roma'line

Čeprav je istr.slov. izraz na slov. tleh doživel najrazličnejše variante, kar priča o njegovi vitalnosti, ni dvoma, da je to rom. izposojenka, ki je izpričana na obširnem sev.it. območju. Izhajati je treba iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Reka) armelìn (GDDT 36 in 837; Rosamani 38; Samani 28; Semi 234; Vascotto 38) / (Rovinj) armillèin (Dalla Zonca 9) / (Bale) armulìn (Cernecka 17) bot. 'marelica (navadno sad, redkeje drevo)'. Prim. tudi istopomensko: ben. (tudi beneč.) armelín (Boerio 44; Durante 11; Prati EV 5), rover. armelím (Prati ibid.), belun. armelìn (Tomasi 29), ben.dalm. armelìn (Miotto 12); mugl. armelín (DDM 5), furl. armelìn / armilìn (DESF I 99; NP 19), bizj. armilìn (Domini 19); knj.it. armellino (DEI I 292). Verjetno iz *armenìn 'armenski sad (ker je odtod prišel v Italijo)', to pa iz lat. Armenius 'armenski' (DEI ibid.; REW 654).

289. MARELICA (SAD); albicocca; Q. ALI 3835-1:

a) - 1. mərə'ɔ'lina (za eti. gl. vpr. 288)

b) - 2. rəmə'liɲa; 3. rəmə'liɲa; 4. rəmə'liɲa; 5. rəmə'liɲa

Íinã; 6. rãmã'Íina; 7. rumã'Íina; 8. roma'lina; 9. roma'Íinã; 10. roma'lina (za eti. gl. vpr. 288)

295. ZELENÍ OREHOV OVOJEK; mallo della noce; Q. ALI 3840:

3. š'kõrcã; 5. š'kõrcã ud u'rẽxã; 6. š'kõrca od o'rẽxa
Prevzeto iz trž.it. in istr.it. (Labin, Reka, Cres, Zadar) scorza 'skorja, lupina (tudi orehova)' (GDDT 599; Rosamani 982) / (Izola, Poreč) scorsa (Rosamani 981; Vascotto 265); prim. tudi istopomensko ben. scõrsa / scõrza (Boerio 633; Durante 492), belun. skõrza (Tomasi 179), ben.dalm. scõrza (Miotto 185), bizj. scorza (Domini 421). Vsi navedeni izrazi skupaj z knj.it. scõrza izhajajo iz lat. scõrtea(m), f. adj. scõrteus 'usnjen', to pa iz scõrtum 'koža; usnje' (DEI V 3420; DELI 5, 1167; REW 7742).

299. MANDELJNOVEC; mandorlo; Q. ALI 3844:

a) - 1. 'mandla; 2. 'mandla; 3. 'mãndolã; 4. 'mãndola; 6. 'mãndola; 9. 'mãndolã; 10. 'mãndola

Istr.slov. mândola (po redukciji mandla) je izposojeno iz iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Reka) mandola 'mandelj' (GDDT 353 in 955; Rosamani 580 d.; Samani 100; Semi 266; Vascotto 164), ki je izraz širšega ben. areala: prim. ben. (tudi beneč.), ben. dalm. (kar je dalo hrv.dalm. mândula), belun. mândola 'id.' (Boerio 391; Durante 278; Miotto 112; Tomasi 115), knj.it. mândorla 'id.'. Izhajati je treba iz poznolat. amandola, klas.lat. amygdala; zadnji vir je gr. amygdálē (Bezlaj II 165 pod geslom mândel; DEI III 2342 d.; REW 436).

b) - 5. 'mãndulã; 7. 'mandula; 8. 'mãndula

Istr.slov. izraz je furl. porekla: iz istr.it. (Rovinj, Vodnjan), terg. in mugl. mândula (DDM 92; Rosamani 582) 'mandelj'; prim. tudi istopomensko furl. mândule (NP 561) oz. bizj. mândula (Domini 266). Za eti. gl. vpr. 299a.

301. PRUNUS MIRABOLANUS; amolo; Q. ALI 3846:

- 1. 'amolo; 2. 'amolo; 4. 'amolo; 7. 'amolo; 8. 'amola; 9. 'ãmolã; 10. 'ãmola

Istr.slov. izraz z varianto ženskega spola, ki jo zasledimo samo v slovenski Istri, nedvomno izhaja iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Bale, Reka) amolo 'prunus mirabolanus; rumena sliva' (GDDT 25 in 834; Cernecca 16; Rosamani 20; Samani 26; Vascotto 35). Beseda je izpričana le na furl. in ben. ozemlju: prim. istopomensko furl. àmul (DESF I 66) / èmul (DESF II 657; NP 278); mugl. àmul (DDM 3); bizj. àmul (Domini 9); ben. (tudi beneč.) àmolo (Boerio 32; Durante 5; Prati EV 2); belun. àmol (Tomasi 27), ben.dalm. àmolo (Miotto 6). Medtem ko Prati (l.c.) trdi, da je beseda neznanega izvora, ostali domnevajo, da je to relikv galskega substrata, in sicer iz kelt. * aballon 'jabolko' (s spontanim razvojem -b- > -m- ali kot posledica križanja z lat.

malum) (GDDT 25; DEI I 173; DESF II 657). Zamboni (Guida ai dialetti veneti III, Padova 1981, str. 32) se nagiba k mnenju, da je beseda nejasnega izvora.

302. ŠIPEK; giuggiolo; Q. ALI 3847:

1. piči'kul

Istr.slov. izraz, ki ga lahko primerjamo tudi z narečnim slov. (Korošci) špicankul (SDLA-Ts 83) in z istr.it. (Rovinj) pisigakul (AIS) enakega pomena, je furlanizem: iz furl. pičekùl (FPF II 534) / pizzecùl / piccèl (NP 771) 'šipkova jagoda', ki je sestavljeno iz furl. pizzã 'ščipati' (NP ibid.), to pa iz ekspresivne osnove pits- / pikk-'konica' (REW 6545), in furl. cùl 'rit' (DESF II 549; NP 209 d.), ki izhaja iz lat. cùlus 'id.' (REW 2384). Oznaka je tipična zaradi stiskalnih lastnosti šipkove jagode. Pojav, da isti izraz označuje v slov.istr. govornih bodisi sad kot rastlino, je zelo splošen.

303. ŠIPKOVA JAGODA; giuggiola, zizzola; Q. ALI 3848:

1. piči'kul (za eti. gl. vpr. 302)

306. GRANATNA JABLANA; melograno; Q. ALI 3853:

1. pomodiyr'a'na; 4. pomoyra'na; 6. pomoyra'na; 7. pomoyra'na; 8. pomiyr'a'na; 9. pomoyra'na

Istr.slov. izrazi so prevzeti iz trž.it. in istr.it. (Koper, Poreč) pomogranã 'granatno jabolko; granatna jablana' (GDDT 483; Rosamani 813), ki je izključno sev.it. izraz: prim. istopomensko trž.it. in istr.it. (Koper) pomoingranã (Semi 278), bizj. pomogranã / pomogranat (Domini 350), ben. (tudi beneč.) pomoingranã (Boerio 519; Durante 391) / ben. pomogranã (Durante ibid.), lomb., emil. pom granã (DEI IV 3011). Zadnji vir je srlat. pòmum grãnãtum (DEI ibid.).

307. GRANATNO JABOLKO; pomogranato, melagrana; Q. ALI 3854:

1. pomodiyr'a'na; 4. pomodeyr'a'na; 6. pomoyra'na; 7. pomoyra'na; 8. pomiyr'a'na; 9. pomoyra'na (za eti. gl. vpr. 306)

309. KOSMULJA; uva crespina (ribes selvatico); Q. ALI 3858:

a) - 1. uvaš'pin

Izposojeno iz istr.it. (Izola) ùa spina (Rosamani 1186; Vascotto 326) / (Piran) ua de spin (Rosamani ibid.) 'kosmulja; divji ribez'; prim. istopomensko trev. ua spina (FPF I 65, str. 215), belun. ua spinèla (Tomasi 203), knj.it. uva spina (DEI V 3968; DELI 5, 1404). Izraz je n. compositum iz lat. uva 'grozdje' (REW 9104) in lat. spinus 'trn' (REW 8155).

b) - 8. γoš'tano γ'roʒjã

Istr.slov. izraz je nedvomno prevzet iz istr.it. ua gostana / trž.it. agostana 'tip grozdja, ki dozori avgusta' (GDDT 20; Rosamani 1186); prim. tudi istega pomena bizj. agostana (Domini 5), furl. ue avostane (NP 27); knj.it. agostano adj. 'o senu, ki ga kosijo avgusta' (DEI I 94); iz srlat. agostanus, to pa iz poznolat. agūstus, ki je vzporedno klas.lat. augūstus (DELI 1, 32; REW 786,2).

310. ROŽIČ; carruba; Q. ALI 3859:

2. kə'ruoβəl

Istr.slov. izraz, ki je sicer moškega spola, je gotovo prevzet iz istr.it. (Koper) caròbola bot. 'rožič' (Rosamani 178), ki je v tesnem sorodstvu z istopomenskim bizj. caròbula (Domini 88), furl. caròbule (DESF I 313; PFP 338; NP 105), belun. karòbola (Tomasi 92). Prim. tudi trž.it., istr.it., mugl., ben. (tudi beneč.), ben.dalm., stit. caròba (Bernardi 160; Boerio 140; DDM 70; DEI I 775; Durante 83; GDDT 132; Miotto 45; Rosamani 178; Semi 243; Vascotto 74), knj.it. carrùba; iz srlat. carùba 'rožič', to pa iz arab. harrùb(a) 'id.' (DEI I 783; DELI 1, 210; REW 4059a).

311. ORANŽA; melarancio; Q. ALI 3860:

Op.: poznajo le izraz.

a) - 4. nə'ranča; 5. nə'rãncã; 6. nə'ranča; 8. nə'ranča
b) - 10. ma'ranča

Istr.slov. izraz z varianto marãnča, ki jo poleg Pleteršnika (Plet. I 661) navaja tudi Bezljaj (Bezljaj II 214), zasledimo že pri Pleteršniku pod geslom narãnča 'pomaranča' (Plet. ibid.). Nedvomno je to priokrojitev trž.it. in istr.it. (Reka, Cres, V. Lošinj) naranza 'pomaranča (sad)' (GDDT 397; Rosamani 671; Samani 112) / (Koper, Buje, Poreč) naransa (Rosamani ibid.; Semi 271), ki ju je mogoče uskladiti s pomensko enakim bizj. naranza (Domini 296), furl. narãnze (NP 644), mugl. narãins (DDM 104); ben. narãnsa (Durante 319), beneč. naranza (Boerio 436), ben.dalm. narãnza, ki je prešlo v hrv. nãrãnča (Miotto 133); lomb. narãnz; stit. narãncio (DEI IV 2546). Zadnje izhodišče je perz. nãrãng, iz katerega se je razvilo tudi it. arãncio z izpahom začetnega n-, ki so ga tolmačili kot del spolnika (DEI I 266; DELI 1, 68; REW 5822).

312. LIMONA (DREVO); limone; Q. ALI 3861:1. li'moŋ; 2. li'muŋ; 3. lə'moŋ; 4. li'moŋ; 5. lə'moŋ;
6. le'moŋ; 7. p'janta od lə'moŋa; 8. li'moŋ; 9. li'muŋ;
10. li'moŋ

Istr.slov. izraz (z variantami), ki je sicer mednarodna kulturna beseda, je soroden s kraš. lãmún (Mende RLS 88) in gotovo prevzet iz trž.it. in istr.it. limon 'limona' (Cernecca 59; GDDT 331). Prim. še istopomensko mugl. limón (DDM 86), furl. limòn (NP 523), ben. limòn

(Boerio 372), knj.it. limóne, sh.lat. citrus limōn (DEI III 2234). Zadnji vir je perz. līmūn 'limona', kar je prešlo v vse kulturne jezike (REW 5057).

318. ČEBULA: cipolla; Q. ALI 1968:

1. čə'byla; 2. čə'bula; 3. čə'bylã; 4. čə'byla; 5. čə'bylã; 6. čə'byla; 7. čə'byla; 8. čə'bula; 9. čə'bylã; 10. čä'byla

Istr.slov. bot. izraz, kateremu ustreza knj.slov. čebúla 'Allium cepa' (Bezljaj I 76), je star latinizem. Po Bezljaju (Bezljaj ibid.) za slov. obliko pride enako v poštev ben.it. cebolla kakor srvn. zibolle, zebülle, zwibole, oboje iz lat. cēpúlla (Rocchi 1820).

319. PETERŠILJ; prezzemolo; Q. ALI 1969:

a) - 1. p'rədərsən (gen. prədər'sina); 2. 'pádərsən; 3. 'pádərsən; 4. p'rädərsən; 5. p'rädərsân; 6. 'pätərsən; 7. 'pádərsən; 9. pedər'sin

Te istr.slov. oblike je mogoče uskladiti le s pomensko enakim milan., krem., berg. pedersèm (REW 6448; Tiraboschi II 947), ki se je razvilo iz sh.lat. pētrōsēlīnum 'peteršilj' (za eti. gl. vpr. 319b).

b) - 3. pər'šəmolo; 8. prə'səmolo

Prevzeto iz istr.it. bot. (Izola) persémolo (Rosamani 764; Vascotto 223) / (Koper, Buje, Piran) presémolo (Rosamani 827; Semi 276) 'peteršilj'. Zraven spada istopomensko beneč. persémolo (Boerio 494), ben. persémolo (Durante 369), ben. dalm. persémolo (Miotto 151); furl. presēmūl (NP 806) / persēmūl / persēmūl (NP 734), bizj. presēmbul (Domini 355) / parsēmbul (Domini 323), mugl. persēmūl (DDM 118) / presēmūl (DDM 126) oz. knj.it. prezzémolo sev.it. izvora; iz sh.lat. pētrōsēlīnum, katerega zadnji vir je gr. petrosélinon 'zelena, ki požene med skalami', sestavljeno iz gr. pétra 'skala' in sélinon 'zelena' (DEI IV 3077; DELI 4, 979; REW 6448).

320. LIMONA (SAD); limone; Q. ALI 1970:1. li'moŋ; 2. li'muŋ; 3. lə'moŋ; 4. li'moŋ; 5. lə'moŋ;
6. le'moŋ; 7. lə'moŋ; 8. li'moŋ; 9. li'muŋ; 10. li'moŋ (za eti. gl. vpr. 312)**321. POMARANČA; arancia; Q. ALI 1972:**

a) - 1. nə'ranča; 2. nə'ranča; 3. nə'rãncã; 4. nə'ranča; 5. nə'rãncã; 6. nə'ranča; 7. nə'rãncã; 8. nə'ranča; 9. nə'rãncã / 'rãncã (za eti. gl. vpr. 311a)

b) - 10. ma'ranča (za eti. gl. vpr. 311a)

323. KOŠČEK POMARANČE; spicchio d'arancia; Q. ALI 1974:

a) - 2. 'fiɛta nə'ranče; 3. 'fɛtã nə'rãncã; 10. 'fɛta ma'ranče

Sprejeto iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Bale, Reka) feta 'rezina, košček' (GDDT 230; Cernecca 46; Rosamani 370; Samani 67; Vascotto 108). Sem spada tudi istopomensko ben. (tudi beneč.) feta (Boerio 267; Prati EV 63), valsug. feta / fieta, rover. fieta (Prati ibid.), belun. fiéta (Tomasi 60); furl. fète (NP 308), bizj. féta (Domini 174). V zvezi s knj.it. fétta 'del nečesa' (DEI III 1628) velja splošno mnenje, ki pa ni popolnoma zanesljivo, da se je beseda razvila iz nekega * offetta kot deminutiva k offa 'ugriz, grizljaj' s prehodom * l'offetta > la fetta (DELI 2, 428; REW 6041a).

332. MANDELJ; mandorla; Q. ALI 3844:

a)- 1. 'mandla; 2. 'mandla; 3. 'mândolâ; 4. 'mandola; 6. 'mandola; 8. 'mandola; 9. 'mândolâ; 10. 'mândola (za eti. gl. vpr. 299a)

b)- 5. 'mândulâ; 7. 'mandula (za eti. gl. vpr. 299b)

334. OREHOVA LUPINA; guscio della noce; Q. ALI 1986:

1. š'kørca; 2. š'kuørca; 4. š'kørca; 5. š'kørçâ; 6. š'kørca; 7. š'kørca (za eti. gl. vpr. 295)

337. BRESKVINA MEČA; polpa della pèsca; Q. ALI 1989:

8. 'pòlpa

Prevzeto iz istr.it. polpa 'meso, meča' (Rosamani 811), ki je sorodno z istopomenskim beneč. polpa (Boerio 518) in knj.it. pòlpa, ki izhaja iz lat. pùlpa(m) 'meso', ki je etimološko negotovo (DEI IV 3006; DELI 4, 952; REW 6834).

340. ČEŠNJA (SAD); ciliegia; Q. ALI 1992:

1. čə'rešná; 2. č'riješná; 3. čə'rešná; 4. čə'rešná; 5. čə'rešná; 6. čə'rešná; 7. čə'rešná; 8. čə'rešná; 9. čə'riješná; 10. č'riješná (za eti. gl. vpr. 285)

341. ČEŠNJEV PECELJ; picciolo della ciliegia; Q. ALI 1994:

8. 'rapolo

Istr.slov. izraz je nedvomno rom. izposojenka, čeprav v tej obliki in pomenu ni izpričan v rom. okolju. Etimološka razlaga je lahko dvojna: ali je izvedenka s sufiksom -olo istr.it. rapo 'grozd' ali pa samo prikrojitev (z aferezo začetnega g-) knj.it. gràppolo 'grozd', izvedenke it. grappo 'id.', ki je deverbarna oblika it. grappare 'prijeti, zagrabititi' (DEI III 1862).

343. JAGODA; fragola; Q. ALI 1995:

a) - 1. f'rayola; 5. f'rayolâ; 7. f'rayola; 8. f'rayola; 9.

f'rayolâ; 10. f'râyola

Sprejeto iz trž.it. in istr.it. (Rovinj) bot. fràgola 'jagoda' (Rosamani 400), ki ga lahko primerjamo s pomensko enakim ben. (tudi beneč.) fràgola (Boerio 285; Durante 182; Prati EV 68), belun. fràgola (Tomasi 65), bizj. fràgula (Domini 188), mugl. frágula (DDM 47). Izraz je večinoma smatran kot italijanizem, kar velja tudi za ves furl. areal (FPF I 201 d.): iz knj.it. fràgola 'jagoda', to pa iz vulg. lat. *frāgūla(m), dem. oblike vulg.lat. frāga, klas.lat. frāgum, ki je verjetno sredozemski relikv (DEI III 1703; DELI 2, 454; REW 3478).

b) - 8. frayo'lɔn

Prevzeto iz trž.it. bot. avgmentativne izvedenke fragolòn 'vrtna jagoda' (GDDT 246; Rosamani 400) k fragola (za eti. gl. vpr. 343a), ki jo je mogoče primerjati tudi z vič. in beneč. fragolón (Prati EV 68), furl. pl. fragolons (GDDT ibid.) oz. knj.it. fragolone enakega pomena.

344. NEŠPLJA; nespola; Q. ALI 1997:

1. 'nešpola; 2. 'niešpola; 3. 'nešpolâ; 5. 'nešpolâ; 6. 'nešpola; 7. 'nešpolâ; 8. 'nešpola; 9. 'niešpolâ / 'nešpolâ (za eti. gl. vpr. 283a)

345. LOČIKA, VRTNA SOLATA; lattuga; Q. ALI 1998:

1. sə'lata; 2. sə'lata; 3. sə'lâtâ; 4. sə'lâta; 5. sə'lâtâ; 6. sə'lata; 7. sə'lâta; 8. sə'lâta; 10. sə'lâta

Istr.slov. izraz, ki ga lahko primerjamo tudi s knj.slov. solâta 'id.' (Plet. II 532), je sprejet iz trž.it. salata 'ločika' (GDDT 545; Rosamani 915 d.), prim. tudi istopomensko ben. (tudi beneč.) salâta (Boerio 593; Durante 446), to pa iz knj.it. insalâta 'id.', ki je pravzaprav ptc. pas. k insalare 'zabeliti s soljo' (DEI III 2045; DELI 3, 601)

346. RADIČ; radicchio; Q. ALI 1999:

1. 'râdič; 2. 'râdič; 3. 'râdič; 4. 'râdič; 5. 'râdič; 6. 'râdič; 7. 'râdič; 8. 'râdič; 9. 'râdič; 10. 'râdič

Istr.slov. bot. izraz, kateremu ustreza istopomensko knj.slov. radič (Plet. II 370), je star latinizem, izpričan že l. 1607 v Alasijevem slovarju: preko ben. radicio 'radič' (Durante 406) oz. bizj. radic' (Domini 365) in furl. radic (NP 841) iz lat. rādīcula(m) (DELI 4, 1021).

348. CVETAČA; cavolfiore; Q. ALI 2001:

a) - 1. 'kavoli (pl.); 2. 'kavola; 3. 'kâvolâ; 4. 'kâvola; 5. 'kâvolâ; 7. 'kâvolâ; 8. 'kâvola; 9. 'kâvolâ; 10. 'kâvola

Istr.slov. izraz je z nadaljnjim prehodom v žensko sklanjatev prevzet iz trž.it. in istr.it. cävolo 'cvetača' (GDDT 141; Rosamani 197), ki je pravzaprav bot. italijanizem: prim. knj. it. cävolo enakega pomena, ki izhaja iz poznolat. cävulu(m) 'stebelasta rastlina', to pa iz

gr. kaulós 'steblo', z epentetičnim -o (cauolus > cavolus) (DEI II 831; DELI 1, 220; REW 1778).

b) - 6. 'kavula

Sprejeto iz bizj. càvul 'zelje, cvetača' (Domini 96) oz. mugl. * kávul 'zelje' (DDM 70). Iz iste osnove, to je iz lat. cāulus (za eti. gl. vpr. 348a), je tudi furl. càu 'zelje' (DESF I 319; FPF I 283; NP 110).

349. KODRASTI OHROVT; cavolo verzotto; Q. ALI 2002:

8. vər'zqta; 10. vər'zqta

Izposojeno iz pomensko enakega trž.it. ver3ota (GDDT 782; Rosamani 1217), ki je sorodno z bizj. ver3otin / ver3utin (Domini 535) oz. s knj.it. verzotto 'vrsta zelja', ki je izvedenka knj.it. vérza 'zelje'. Zadnji vir je vulg.lat. * vírdia n. pl. 'zelene stvari', iz vírde(m) namesto klas. lat. vírde(m) 'zelen' (DEI V 4035; DELI 5, 1431).

350. BRSTIČNI OHROVT; broccolo; Q. ALI 2001-1:

a) - 1. b'řokolo; 3. b'řokolâ; 4. b'řokolo; 7. b'řokola; 9. b'řokolo

Izposojeno iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Bale) bot. bròcolo 'brstični ohrovt'; (Bale) 'cvetača' (GDDT 94; Cernecca 25; Rosamani 119; Semi 239; Vascotto 59), ki je v istr.slov. govorih prešlo tudi v žensko sklanjatev. Sem spada tudi ben. bròcolo, ki je semantično zelo razvejano: beneč. 'Brassica Botrytis cimosà', padov. 'brstični ohrovt', polez. 'brstični ohrovt; cvetača', ver. 'cvetača' (Boerio 101; Prati EV 25). Sorodno je knj.it. bròccolo 'Brassica oleracea', ki je deminutiv knj.it. bròcco 'brst, poganjek'. Zadnje izhodišče je lat. brōccus 's štrlečimi zobmi', ki je verjetno etruščanskega izvora (DEI I 605 d.; DELI 1, 168; REW 1319).

b) - 2. b'řokula; 5. b'řokulâ; 6. b'řokula; 8. b'řokula

Čeprav je istr.slov. izraz ženskega spola, je nedvomno furl. izposojenka: prim. furl. in bizj. bròcul 'ohrovt (Brassica oleracea L.)' (DESF I 269; Domini 61; NP 75; Rosamani 119), mugl. brókul 'id.' (DDM 17); iz lat. brōccus 'štrleč' z dodatkom dem. sufiksa -ul (DESF ibid.).

353. PARADIŽNIK; pomodoro; Q. ALI 2005:

- 1. pomi'dqoro; 2. pomi'dqora; 3. pomi'dqoro; 4. pomi'dqoro; 5. pomi'dqoro; 6. pomi'dqoro; 7. pomo'dqoro; 8. pomi'dqor; 9. pomi'dqor; 10. pomi'dqor

Izposojeno iz trž.it. in istr.it. (Reka) pomidor 'paradižnik' (GDDT 482; Rosamani 812) / istr.it. (passim) pomodoro (Rosamani ibid.) / trž.it. in istr.it. (Koper) pomodoro (GDDT ibid.; Rosamani 813). Prim. še istr.it. variante (Reka) pomodoro (Samani 137), (Rovinj) pumiduoro / pumo-da-uoro (Rosamani 837); bizj. pomodoro / pomodeoro (Domini 350); furl. pomodoro (NP 794);

beneč. pomo d'oro / pomodoro (Boerio 519), ben.dalm. pomidòro; knj.it. pomodòro; iz lat. pōmum 'sad' (REW 6645), ki je negotovega porekla (DELI 4, 953) ali mogoče substratni relikv (DEI IV 3010). Oblika pomodoro je zgrajena na podlagi pl. pomi d'òro (DEI ibid.).

355. ZELENA; sedano; Q. ALI 2007:

1. 'šelən; 2. 'šelən; 3. 'šelân; 4. 'šelən; 5. 'šelan; 6. 'šelin; 7. 'šelen; 8. 'šelən; 9. 'šelen; 10. 'šelen

Prevzeto iz trž.it. in istr.it. (Izola; Reka) bot. selino 'zelena (Apium graveolens)' (GDDT 610; Rosamani 997; Samani 170; Vascotto 269) / istr.it. (Koper, Izola, Bale, Poreč) seleno (Cernecca 100; Rosamani ibid.; Semi 289; Vascotto 269). Prim. tudi istopomensko slov. šélin (Štrekelj; Plet. II 623), kraš. šelèn (N. Godini 'Ce Fastu' 57, 1981, str. 100); furl. sèlino (NP 1007), bizj. sèlino / sèleno (Domini 429), mugl. sélino / sélen (DDM 146); ben. (tudi beneč.) sèleno (Boerio 642; Durante 499) / ben. sèlino / sèano (Durante ibid.), rover. sèlem, valsug. in ver. sènelo (Prati EV 162), ben. dalm. sèleno (Miotto 187); stit. sèlino, to pa iz gr. sélinon 'zelena' (DEI V 3446; REW 7794).

356. SLADKI JANEŽ; finocchio; Q. ALI 2008:

7. fi'nqkjo

Istr.slov. izraz je izposojen direktno iz knj.it. finòchio bot. 'sladki janež' (DEI III 1648; DELI 2, 437), to pa iz vulg. lat. fēnūculum za klas.lat. fēnīculum, ki je dem. lat. fēnum 'seno' (DEI ibid.; DELI ibid.; REW 3246). Narečne istopomenske oblike so namreč: trž.it. in istr.it. finocio (GDDT 236; Rosamani 379) / fenocio (GDDT 228; Rosamani 367); mugl. fenóglo (DDM 42), furl. pl. fenôli / fanôli (NP 305), bizj. fenoc' (Domini 172; FPF I 236).

358. ŠPINAČA; spinaci; Q. ALI 2010:

1. špi'naca; 2. špi'nača; 3. špi'năcă; 4. špi'năca; 5. špi'năčă; 6. špi'naca; 7. špi'naca; 8. špi'năca 'pităma; 9. špinăcă; 10. špi'năca (za eti. gl. vpr. 253)

359. CIKORIJA; cicoria (Cichorium intybus); Q. ALI 1999:

2. 'râdič ci'kqorja (za eti. gl. vpr. 346)

360. FIŽOL; fagiolo; Q. ALI 2011:

1. 'făžu; 2. 'făžu; 3. 'făžu; 4. 'făžu; 5. 'făžu; 6. 'făžu; 7. 'făžu; 8. 'fežu / 'făžu (arh.); 9. 'fežu; 10. f'jăžu

Istr.slov. izrazi, ki so sorodni z istopomenskim kraš. fâžu, fêžu (Bezljaj I 129; Rigler, Južnonotr. gov. 80, 124) in trž. it. oz. istr.it. (Koper, Izola, Piran, Bale, Rovinj, Reka) faşol (GDDT 226; Cernecca 45 d.; Rosamani 360);

Samani 66; Vascotto 107) / (Koper, Piran, Buje, Motovun) fašiol (GDDT *ibid.*; Rosamani *ibid.*; Semi 253; Vascotto *ibid.*) ben. izvora, kažejo na izhodišče fašul, ki ni točno lokalizirano v Istri in ki se navezuje na furl. fasòul (NP 297) / fasùl (NP 298) 'fižol'. Prim. tudi bizj. fašol (Domini 170), ben. fasiòlo / fasòlo (Durante 163), beneč. fasòlo (Boerio 262), ben.dalm. fašòl (Miotto 78). Zadnji vir je lat. phasēolu(m), iz phasēlus, ki je gr. phásēlos 'fižol' negotovega porekla (DEI II 1582; DELI 2, 413; REW 6464).

361. STROČJI FIŽOL; fagiolini; Q. ALI 2012:

a) - 6. fažo'lete (pl.); 7. fəžo'lete (pl.); 8. fažo'lete (pl.); 9. fəžo'lete (pl.); 10. fižo'leti (pl.)

Istr.slov. izrazi, ki so sorodni s kraš. pl. fažolete / fažoleti / fəžoleti enakega pomena (SDLA-Ts 537), so prevzeti iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Reka) bot. fašoleto 'stročji fižol' (GDDT 226 in 910; Rosamani 360; Samani 66; Vascotto 107) / istr.it. (Buje) pl. fašioleti (Rosamani *ibid.*). Prim. tudi istopomensko beneč. in ben.dalm. fasolèto (Boerio 262; Miotto 78), bizj. fašolet (Domini 170), vsi deminutivi (s sufiksom -eto) k fasòlo / fašol (za eti. gl. vpr. 360).

b) - 1. fəžu'leti (pl.); 2. fəžu'leta (pl.); 3. fažu'lete (pl.); 4. fəžu'leti (pl.)

Istr.slov. izrazi, ki jih lahko primerjamo tudi s kraš. pl. fižuleta / fəžuleti enakega pomena (SDLA-Ts 537), so izposojeni iz furl. fasulèt 'stročji fižol' (NP 299), dem. oblike k fasùl (za eti. gl. vpr. 360).

362. GRAH; pisello; Q. ALI 2013:

1. 'biži (pl.); 2. 'biži (pl.); 3. 'biš; 4. 'biži (pl.); 5. 'biži (pl.); 6. 'biš; 8. 'biži (pl.); 10. 'biš

Istr.slov. izraz, ki ga pod geslom bîž za Istro navaja tudi Bezljaj (Bezljaj I 23), je prevzet iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Reka) bot. bišo 'grah' (GDDT 76; Rosamani 94 d.; Samani 34; Vascotto 53) / istr.it. (Bale) biš (Cernecca 22), ki je beseda ben. areala: prim. istopomensko beneč., ben.dalm., vič., polez., trev., valsug., belun., ver. bišo (Boerio 83; Bernardi 109; Durante 39; Miotto 27; Prati EV 17; Tomasi 39); furl. bìsi (DESF I 224), bizj. bišo (Domini 49), mugl. * bis (DDM 14). Zadnji vir je lat. pīsum 'grah' z metafonetičnim -i- zaradi splošne rabe pl. biši (Prati *ibid.*; REW 6543).

363. GRAHOVA LUŠČINA; guscio dei piselli; Q. ALI 2014:

1. š'kørca; 4. š'kørce (pl.) (za eti. gl. vpr. 295)

364. KUMARA; cetriolo; Q. ALI 2015:

1. kə'γumbər; 2. kə'γymər; 3. kə'γymər; 4. kə'γymər;

6. kə'γymər; 7. kə'γymər; 8. kə'γumər; 9. kə'γumar; 10. kə'γumar

Izposojeno iz trž.it. in istr.it. (Koper, Izola, Piran) bot. cogùmero 'kumara' (GDDT 164; Rosamani 228; Vascotto 82) / istr.it. (Koper, Piran) cogùmbero (Rosamani *ibid.*) / istr.it. (Izola) cogùmbro (Vascotto *ibid.*) / istr.it. (Piran) cugùmero (Rosamani 276) / istr.it. (nelok.) cugùmaro / cugùmoro / cugùmbero (Rosamani 276). Prim. še istopomensko furl. cucùmer (DESF I 540) / cudúmar (DESF I 541), bizj. cucùmar (Domini 128), beneč. cugùmero (Boerio 212), padov. cogómaro (Prati EV 45), trev. pl. cucùmari (Bernardi 154), ben.dalm. cucúmaro (Miotto 61). Zadnji vir je poznolat. cūcūmer, -ēris 'kumara' namesto klas.lat. cūcūmis, -eris (REW 2364).

365. LUBENICA; cocomero; Q. ALI 2016:

- 1. lən'γyra; 2. lən'γyra; 3. lən'γyrā; 4. lən'γyra; 5. lən'γyrā; 6. lan'γura; 7. lən'γyra; 10. lin'γurja

- 8. nan'γura

- 9. zə'nýrlā

Istr.slov. izrazi, izmed katerih sta nan'γura in zə'nýrlā verjetno ljudski deformirani varianti, so izposojeni iz istr. it. (nelok.) bot. languria 'lubenica' (Rosamani 525) / (Pir.) angura (Rosamani 27). Prim. tudi istopomensko trž.it. in istr.it. (Koper, Izola) anguria (GDDT 29; Rosamani 26; Semi 233; Vascotto 36); slov. angúrija (Bezljaj I 4); bizj. angúria (Domini 14), furl. angùrie (DESF I 72 d.), mugl. angúria / angúrla (DDM 4); ben. angúria, ljudsko ver. langúria (Prati EV 4), ben.dalm. angúria (Miotto 8 d.), belun. ingúria (Tomasi 79); knj.it. angúria (DEI I 207). To je primer biz. grecizma, ki se je preko Benetk razširil v severno Italijo, in sicer pl. (tà) angoúria, iz (tò) angoúriion 'kumara', ngr. (tò) angoúri (DESF *ibid.*; DEI *ibid.*; REW 466).

366. MELONA; popone; Q. ALI 2017:

a) - 1. ma'lõn; 6. ma'lõn

Prevzeto iz istr.it. (Rovinj) bot. malon 'melona' (Rosamani 575). Za eti. gl. vpr. 366b.

b) - 2. me'luõn; 3. mə'lõn; 4. mə'lõn; 5. mə'lõn; 7. mə'lõn; 8. me'lõn; 9. me'luõn

Izposojeno iz trž.it. in istr.it. (Izola, Poreč, Bale) bot. melon 'melona' (GDDT 372; Cernecca 65; Rosamani 616; Vascotto 171), ki ga lahko primerjamo tudi z istopomenskimi furl. melòn (NP 588), bizj. melon (Domini 276), mugl. melón (DDM 97), ben. (tudi beneč.) melón (Boerio 409; Durante 296), ver., vič., padov. molón (Prati EV 102), stit. melóne (DEI IV 2418), knj.it. mellóne; iz poznolat. mēlōne(m), ki je okrajšava klas.gr. mēlopépōn 'id.' (DEI IV 2416).

c) - 10. mi'lõn

Sprejeto iz istr.it. (nelok.) bot. milon 'melona' (Rosamani 629). Za eti. gl. vpr. 366b.

367. BUČA (SAD); zucca; Q. ALI 2018:

a) - 1. tə'yiča; 2. tə'yiča; 3. tə'yičâ; 4. tə'yiča; 5. tə'yičâ; 6. ta'yiča; 7. tə'yiča; 8. tə'yiča; 10. tə'yiča (za eti. gl. vpr. 276a)

b) - 1. məl'nəra; 4. mər'nəra (za eti. gl. vpr. 276b)

368. KOSTANJ (SAD); castagna; Q. ALI 2019:

1. 'kɔstiŋ; 2. 'kuɔstan; 3. 'kɔstaŋ; 4. 'kɔstajŋ; 5. 'kɔ-

stajŋ; 6. 'kɔstaŋ; 7. 'kɔstajŋ; 8. 'kɔstaŋ; 9. 'kɔstaŋ; 10. 'kuāstaŋ

Istr.slov. izraz je enako kot slov. kóstanj (Bezljaj II 71; Mende RLS 83; Plet. I 443) sprejet preko knj.it. (tudi trž.it., istr.it., bizj. in beneč.) castàgna 'kostonj' (Boerio 146; DELI 1, 214; Domini 92; GDDT 136; Prati EV 38 pod geslom castegna; Rosamani 187) iz lat. castànea(m), to pa iz gr. kástanon praide. izvora (DELI ibid.; REW 1742).

ROMANCE LOAN-WORDS IN BOTANICAL TERMINOLOGY OF SLOVENE ISTRA

Rada COSSUTTA

School of Modern Languages for Interpreters and Translators, SSLMIT, IT-34132 Trieste, Via Filzi 14

SUMMARY

The article deals with a number of Romance loan-words that belong to different strata and are part of the material collected for the authoresses' doctoral thesis in 1988-1990. The numerous Romancisms bear witness to continual mutual contacts between the inhabitants, due to which the phenomenon of intermixture is still one of the most discernible today.

Key words: Slovene Istran languages, botanical denominations, Romancisms

KRATICE

adj. - adjektiv
arab. - arabsko
arh. - arhaično
belun. - belunsko
ben. - beneško (nanaša se na pokrajino Veneto)
beneč. - benečansko (nanaša se na mesto Benetke)
berg. - bergamsko (Bergamo)
biz. - bizantinsko
bizj. - bizjaško
bol. - bolonjsko (Bologna)
bot. - botanično
d. - dalje
dalm. - dalmatinsko
dem. - deminutiv(no)
emil. - emilijansko
eti. - etimologija
f. - femininum
frc. - francosko
furl. - furlansko
gl. - glej
gr. grško
hrv. - hrvaško
ibid. - ibidem
id. - idem
it. - italijansko
istr. - istrsko

istr.it. - istrskoitalijansko
istr.rom. - istrskoromansko
istr.slov. - istrskoslovensko
kjož. - kjožotsko (Chioggia)
klas.lat. - klasično latinsko
knj. - knjižno
kraš. - kraško
krem. - kremonsko (Cremona)
lat. - latinsko
l.c. - loco citato
lomb. - lombardsko
milan. - milansko
mugl. - muglizansko
n. - nemško; neutrum; nomen
nelok. - nelokalizirano
ngr. - novogrško
notr. - notranjsko
op. - opomba
padov. - padovansko
pandial. - pandialektično
pas. - pasiv
perz. - perzijsko
piem. - piemontsko (Piemonte)
pl. - plural
polez. - polezinsko (Polesine)
poznolat. - poznolatinsko
praide. - praindoevropsko
prov. - provansalsko

ptc. - particip
Q.ALI - Questionario (vprašalnica) Atlante Linguistico Italiano
rom. - romansko
rover. - roveretansko (Rovereto)
sbh. - srbohrvaško
sev.it. - severnoitalijansko
sh.lat. - sholastično latinsko
sl. - slovansko
slov. - slovensko
srgr. - srednjegrško
srlat. - srednjelatinsko
srvn. - srednjevisokonemško
star. - starejše
stit. - staroitalijansko
str. - stran
stvn. - starovisokonemško
terg. - tergestinsko
tim. - tako imenovano, tako imenovani
tosk. - toskansko
trent. - trentinsko (Trento)
trž. - tržaško
trž.it. - tržaškoitalijansko
trev. - treviško (Treviso)
valsug. - valsugansko (Valsugana)
ver. - veronsko (Verona)
vič. - vičentinsko (Vicenza)
vpr. - vprašanje
vulg.lat. - vulgarno latinsko

VIRI IN LITERATURA

- ALI** - Atlante Linguistico Italiano, neizdano gradivo, ki ga hrani torinska Univerza in S.F.F. v Vidmu razen tistega, ki ga izdaja ASLEF [-ALI].
ASLEF - Atlante Storico-Linguistico-Etnografico del Friuli-Venezia Giulia, ed. G.B. Pellegrini (1972-1987). Padova.
Bernardi - Bernardi, U. (1981): Abecedario dei villani. Treviso.
Bezlaj - Bezlaj, F. (1976, 1982): Etimološki slovar slovenskega jezika, I (A-J), II (K-O). Ljubljana.
Boerio - Boerio, G. (1856): Dizionario del dialetto veneziano, II ediz. Venezia.
Cernecca - Cernecca, D. (1986): Dizionario del dialetto di Valle d'Istria (-Bale). Trieste.
Dalla Zonca - Dalla Zonca, G. A. (1978): Vocabolario dignanese-italiano. Trieste.
DDM - Zudini, D., Dorsi, P. P. (1981): Dizionario del dialetto muglisano. Udine.
DEI - Battisti, C., Alessio, G. (1950-57): Dizionario etimologico italiano. Firenze.
DELI - Cortelazzo, M., Zolli, P. (1979-1988): Dizionario etimologico della lingua italiana, 1-5 (A-Z). Bologna.
DESF - Pellegrini, G. B., Cortelazzo, M., Zamboni, A. (1984): Dizionario etimologico storico friulano, I (A-Ca), II (Ce-Ezzità). Udine.
Domini - Domini, S., Fulizio, A., Miniussi, A., Vittori, G. (1985): Vocabolario fraseologico del dialetto 'bisiàc'. Bologna.
Durante - Durante, D., Turato, GF. (1975): Dizionario etimologico veneto-italiano. Padova.
FPF - Pellegrini, G. B., Zamboni, A. (1982): Flora popolare friulana. Udine.
GDDT - Doria, M., Noliani, C. (1987): Grande dizionario del dialetto triestino. Trieste.
Mende RLS - Mende, M.: Romanische Lehnwörter im Slowenischen. Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades. (Tipkan izvod v Slavisches Seminar der Freien Universität Berlin, sign: Fak. No 263.) Berlin b.1.
Miotto II - Miotto, L. (1991): Vocabolario del dialetto veneto-dalmata, II edizione riveduta e ampliata. Trieste.
NP - Pirona, G. A., Carletti, E., Corgnani, G. B. (1977, ponatis originalne izdaje 1935): Il nuovo Pirona. Vocabolario friulano. Udine.
Plet. - Wolf, A. A., Pleteršnik, M. (1894-1895): Slovensko-nemški slovar, I-II. Ljubljana.
Prati EV - A. Prati (1968): Etimologie venete. Venezia-Roma.
REW - Meyer, W., Lübke (1935): Romanisches Etimologisches Wörterbuch, III. izd. Heildelberg.
Ricci - Ricci, V. (1970): ICCL, Vocabolario trentino-italiano. Bologna. Anastatični ponatis izdaje Trento 1904.
Rocchi - Rocchi, L. (1990): Latinismi e romanismi antichi nelle lingue slave meridionali. Udine.
Rosamani - Rosamani, E. (1958): Vocabolario giuliano. Bologna. I. ponatis Trieste 1990.
Samani - Samani, S. (1980): Dizionario del dialetto fiumano, II. Izdaja. Venezia.
SDLA-Ts - Cossutta, R. (1987): Slovenski dialektološki leksikalni atlas Tržaške pokrajine. Trst.
Semi - Semi, F. (1983): El parlar s'ceto e neto de Capodistria (testi antichi e moderni, glossario, itinerario grafico, documentazione fotografica). Venezia.
SKOK - Skok, P. (1971-74): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I-IV. Zagreb.
Tiraboschi - Tiraboschi, A. (1873): Vocabolario dei dialetti bergamaschi antichi e moderni, I-II-Appendice. Bologna, fotomehanski ponatis.
Tomasi - Tomasi, G. (1983): Dizionario del bellunese arcaico (pravzaprav slovar agr. belun. dialekta iz kraja Revine). Belluno.
Vascotto - Vascotto, A. (1987): Voci della parlata isolana nella prima metà di questo secolo. Imola.